



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii Rerum A D. Pavlo Gestarum Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

LÆVINI TORRENTII
RERVM A D. PAVLO GESTARVM
LIBER II.



AMOVE opere exacto rediēs, Ephesūq; veniens
 Paulus, ut offendit quos lauerat auctor Apollo
 Non quo par erat edoctos mysteria ritu,
 Expleuit numeros, bis senaque corpora Christo
 Iunxit, & abluto positus in vertice palmis,
 Celestem aspirans Auram, caelestia fudit
 Dona, loqui linguis, & quae maiora sequuta.
 Quo facto illustri quis non vel ferrea corda
 Flecti posse putei? Longo tamen atque molesto
 Nil tandem effecit dignum molimine. Visum
 Est igitur fidos rectosque abducere pravis,
 Illos amplecti, reliquos contemnere, qui se
 Negligerent ipsi, nolentque agnoscere verum,
 Iudaei primum, lumen qui in lumine quarunt,
 Quaeque tenent optant. Sic spes deludit hiantes.
 Hos igitur linquens Paulus, sese applicat illis.
 Inq; duos labor hic tardè protenditur annos,
 Seu Tyrno prabente locum, seu forte Tyranno.
 Nomen enim ambiguum, res est plenissima laudis.
 Quod tam conspicuum, quod tam sublime theatrum
 Quam locus ille fuit qui te te Paule tot vnum
 Spectandum exhibuit populis, nunc aurea dicta
 Instillantem animis, nunc facta ingentia fidis
 Obiectantem oculis, ut qui te cunque viderent
 Praconem aeternae possent agnoscere vita?
 Nec tantum verbis, solo aut miracula nutu
 Per te facta canam. Sint haec ingentia, posse
 Sed maiora datum est, nam quamuis nescius esses,
 Si que forte tuum tetigissent lintea corpus,
 Si que fasciola, dein deferrentur ad egros,
 Attractus redijt vigor, & fugere dolores.

Quodque

Quòdque magis mirum est, eadem medicina malignos
 Exterrens Genios rabido procul expulit ore.
 Nec satis hoc, patrias sed idem tentare per artes
 Iudei duo de septem Sceua patre natis,
 Paire, Sacerdotum princeps qui sacra regebat,
 Haud verum, accito coleret quem Paulus Jesu,
 Hac male tentata retulerunt premia lucta.
 Namque hostis violens obsessi voce locutus,
 Et Paulum noui, nec Iesum nescio. Sed vos
 Quinam estis? dixit. Nec multum deinde moratus
 Proruit, infremuitque ferox, atque hospitibus ora,
 Ora, manusque ambas, ac ferrea brachia senus
 Torsit in aduersos, & sic mulcauit utrumque.
 Ut laceri, ac tetros perfusi sanguine vultus
 Diffugerent nudi, male ne discerperet ambos.
 Fama rei tanta totam percurreret urbem,
 Commotisque animis, (ut erant meliora professi)
 Pauli creuit amor, creuit reuerentia Christi,
 Et pius inuasit mentes timor. Esse nocentes
 Displicet, inquirunt sua crimina, seq³ fatentur
 Esse reos. Fossos absoluit rite Sacerdos,
 Qui Christi vice regna tenens nunc claudit apertum,
 Nunc clausum reserat calum, culpásque remittit.
 Quòdque erat iudicium verae pietatis, ad vnum
 Cuncta referre Deum, atque illi confidere soli,
 Nec luci tenebras, fonti præferre lacunas,
 Non pauci magicas edocti accingier artes,
 Fatáque metiri numeris, educere sortes,
 Fortunásque hominum fallaci prode quaestus,
 Aut alia simili ratione laceffere Numen,
 Extra quod nihil est quo quis se iactitet amens,
 Quos habuere libros, aut instrumenta dolose
 Artis, plebeium quamuis superantia censum,
 Ne permutato quoque possessore nocerent,
 Abiecere palam, flammis que vrenda dederunt.

Hæc

Hac Paulo adiecit Deus emolumenta laborum.
 Iamque iterum Emathia n meditans, Ephyreiaque arua,
 Dein Solymam, ac tandem Romanam inuisere gentem,
 De comitum grege coniunctum premisit Erasto
 Timotheum, ipse Asia tantisper publica curans
 Commoda, cum vehemens Ephesi conflat a repente
 Sed tio est. Triuiam ciues coluere Dianam,
 Nec minor hac illic quam credita Pallas Athenis.
 Testis erat templi moles operosa superbi,
 Artificum decus, & magnorum opulentia regum,
 His aurum argentumque, illis monstrantibus artem.
 Quod quo nobilius, tanto quoque sanctior esse
 Visa Dea est, tutela Asia, Europamque per omnem
 Culta, vel ad Gades usque, ad Solémque cadentem.
 Hinc ingens porro questus, tot commoda plebis,
 Undique cum celebrem fieret concursus in urbem.
 Nam refugis etiam iutum praebebat asylum.
 Sed quoniam Paulus causam si forte teneret
 Nec Dea, nec templum veterem seruaret honorem,
 Inuenta inuidia via, quâ se prodere posset,
 Moliri que nefas. Auri argentique metalla
 Fingere in effigies solers hominumque Deumque,
 Aut quiduis aliud mira Demetrius arte,
 Arte simul linguaque valens, tunc totus in illo,
 Delubra ut puro procuderet ex argento,
 Pluribus huc operis & pluribus usus amicis,
 Conuocat hos aliosque, graui dein voce profatur.
 Quo res nostra loco, que sit fortuna videris
 O socij. Fuimus populi non vltima nostri
 Pars, sua dum magna constabat fama Diane,
 Dum pietas, dum prisca fides, tot templa, tot ara,
 Tot simulacra Deum. Quos si fabricauimus ipsi,
 Pars aliqua & nobis tanti debetur honoris.
 Hinc decus, hinc nomen, vitæ quoque commoda nostra
 Dependunt. Sed enim templi venerabilis ista

Maiesia

Maestas agitur, nec iam discriminis expers
 Ipsa Dea est. Pro qua quis ferre extrema recuset?
 Nec res difficilis. Solus quem nomine Paulum
 Appellant, Tyrus (credo) fugitivus ab oris,
 Dum negat esse Deos nostra quos ponimus arte,
 Nescio quos alios memorans Natumque Parrémque,
 Qui calum, non templa colant de marmore facta,
 Omnis causa mali est. Hic hic pellendus ab urbe,
 Atque Asia, ne cuncta ruant, & turpis egestas
 Vos cogat non digna pati. Hanc defendite causam,
 Este viri. Pudor est non propugnasse Dianam.
 Talibus accensi dictis magno ore Dianam,
 Dianam magno ore sonant, subitoque fidentes
 Concorso turba ceu propugnacula plebis
 Stultitia inuadunt lascivi septa theatri.
 Quo raptis etiam socijs, (Hic Caius, alter
 Dicitur Aristarchus, Macetum de finibus ambo)
 Indoluit Paulus tamen haud deterritus unquam
 Quin sese offerret, crimenque refelleret ultro.
 Sed reprimunt proceres, nec quisquam suadet amicus.
 At vero Hebraei, mixtum genus, omnia & ipsi
 Horrebant simulacra Deum, tamen acta ferebant
 Lentius. Et quamuis Paulum quoque non satis equis
 Aspicerent oculis, Mosi non usque fauentem,
 Turpius esse rati tantos componere motus,
 Submisere virum mulcendis auribus aptum,
 Nomine Alexandrum. Qui cum procederet, atque
 Extenta inciperet suadere silentia dextra,
 Ut videre hominem seruantem Sabbata, magnam,
 Magnam iterant, magnam contenta voce Dianam.
 Concio clamor erat. Jamque altera fugerat hora,
 Compositis tandem cum iam clamoribus astans
 Vir gravis & prudens, Ephesum qui Scriba regebat,
 Quanam (ait) o cives vos tanta exasperat ira?
 Ecquis enim magne cultores esse Dianae

Nos

254 RERVM A D. PAVLO GESTARVM
Nos negat, aut nata Iouis hunc detrectat honorem.
Non isti certe quos ducitis. ecquid enim vel
Infandum, vel sacrilegum, aut fecere pudendum?
Consulte in melius, fama que insistite vestra,
Nec vos precipites irahat inconsulta voluntas.
Si ladi sese queritur Demetrius iste,
Artificesque alij, nil ut linguatur inultum,
Sunt fora, sunt leges, est & pro Consule, fiunt
Iudicia. Accusent se, defendantque vicissim.
Quinetiam plebem si forte coire necesse est,
Impediet nero, ceteris modo causa probetur.
As penitus nulla est. Vos testes. Seditioem
Appellent cupidi male res succedere vestras.
Dixerat, & positus siluerunt equora ventis.
Hec, & plura Ephesi passus fortissimus heros,
Haud aliter fulua quam si pugnasset arena
Aduersus Libykos non equa sorte leones,
Ipsē quod Aemonias, Graiaque renisere gentes,
Dein Solymos optasset, iter non distulit ultra.
Exhortans igitur Christo quos iunxerat omnes
Orsa sequi, & fidi monitis herere magistri,
Cum mestis valedixisset, Mactarumque per arua,
Per maris Aegaei scopulos, Cretamque potentem,
(Cui tunc rite Titum summo praefecit honore)
Helladaque, & Graium veteres venisset ad urbes,
Ambraciosque sinus, & qua iacet Illyris ora,
Tres ibi post actos per multa pericula menses
In Syriam recto sperans contendere cursu,
Detexit fratrum insidias hac parte locatas.
Premissis igitur socijs hinc inde secutis,
Commutauit iter, tendens ad Thessala regna,
Donec Pharsalios pertingeret usque Philippos.
Surgentis Christi festis ubi rite peractis,
Quinto deinde die peruectus Troada, saluos
Inuenit comites, Septem quibus ordine Soles

Indulsi.

Indulsi. Seruus sed cum iam vesper adesset,
 Et conuenissent modica ad consortia mensae,
 Post epulâsque pias noctem sermone benigno
 Celsior illatis traheret de more lucernis,
 Eutyclus auditor patula dum forte fenestra
 Insidet, oppressus somno, & iuuenilibus annis,
 Non nimis intentus, tria per cenacula praeceps
 Decidit. Accurrunt masti, componitur, & iam
 Fletur ut extinctus, cum mox descendit & ipse
 Paulus, & ut positus fuerat, superincubat. Inde
 Astantes trepidare vetans, cenacula rursus
 Intrat, & in primam profert solatia lucernam.
 At redit interea iuuenis post fata superstes.
 Nec mora, nauigio comites, pedes ipse propinquans
 Peruenit hinc Asson, Lesbum dein, ac Mytilenam,
 Inde Chium, pulchrâmq; Samum, visurus amœnans
 Mox Ephesum. Sed enim Sol quinquagesimus illum
 Poscebat Solymis festi ob solennis honorem.
 Hanc igitur prateruectus, ne longius equo
 Res illum extraherent Asia, Milesia venit
 Litora, & huc una quos illinc iussit adesse
 Primores populi, Christi pia castra secuti.
 Viq; aderant, verbis sic est affatu amicis.
 Non alios, fratres, quam vosmet poscimus ipsos
 Nostrorum restes operum. Vos scitis ab ipso
 Limine quâ dices Asia penetrauimus oras
 Que mala, que fuerint cognata opprobria gentis,
 Insidiâq; graues. Quas & tolerauimus equo,
 Vi par est, animo. Nec eo minus addita cura
 Tum seruire Deo, tum commoda querere vestra.
 Quos omni, ut potui, studio clam saepe palâmque
 Per multas etiam lacrymas gemitusque precesque
 Admonui à vobis auertere Numinis iram
 Mutando vitam in melius, noxâmq; cauendo,
 Et Christo prestare fidem. Non certior vlla est

Regula;

Regula, quæ, seruata iuuans, neglecta nocet.
 Hanc consanguineis, hanc Græcis, atque Latinis,
 Dispare quantumuis successu, per mala multa
 Huc vsque edocui. Solymos nunc tendere certum est.
 Flagitat hoc etenim qui me præcordia subter
 Spiritus intus agit. Nec quis tamen exitus illic
 Me maneat noui, sed quò me cunque locorum
 Pes ferat, admoncor (nec frustra, ut credere fas est)
 Affligi grauius debere, ac ferre patique
 Quæ nolim, vita si non mihi carior essem
 Ipse mea, quid enim demens tolerare recusem.
 Dum præto officium, testis quæ quantæque calo
 Gratia manarit nostri cultoribus aui?
 Stat conferre manus, stat in hac certare palastra,
 Et breue non segnem spatium percurrere vita.
 Interea monitos volui vos quotquot adestis,
 Quotquot & huc properans adij, non amplius ora
 Visuros nostra. Et quoniam nihil hactenus à me
 Neglectum quo diuinum notescere possit
 Consilium, si quis propria immemor ipse salutis
 Non auscultarit, luet hanc me sospite culpam.
 At vos ô gregis electi patrèsque ducèsque,
 Quos Deus ipse suo per me præfecit ouili,
 Seruatis Christi pretioso sanguine quam fas
 Atque equum est ouibus, precor ô, impendite curam.
 Non ignota mihi rabies truculenta luporum.
 Forsitan & vestra me iam custode remoto
 Non deerit de chorte lupi qui more rapacis
 Se gerat, & fastu populum seducat inani.
 Sed tanto magis atque magis vigilare necesse est,
 Et meminisse mei, qui iam tribus impiger annis
 Noctes atque dies eadem lacrimansq; precansque
 Admonui. Sed nunc quoniam diuellimur, ipse
 (Namque potest) Deus ipse Deus vos seruet, & auctet,
 Ac proprios faciat quos est largitus honores.

Hoc precor, hoc nostro facilis concedat amori.
 Non aurum, non argentum, vestemue cupiui
 Cuiusquam. Victum tenuem mihi nempe mei que,
 Nec plus quam satis est, (Non hoc nescitis, amici)
 Ha peperere manus. nam rebus id omnibus egi
 Ne Christi causa mea coniunxisse viderer
 Commoda, neu fratrum si quisquam infirmior esset,
 Hunc forte in lapidem praeceps impingeret. Ergo
 Hoc agite, atque animis Christi perpendite dictum,
 Non tam qui accipiant quam qui dent esse beatos.
 His postquam attentas penetrarat vocibus aures,
 Procumbunt pariter, verbisque precantibus vsi
 Dant gemitum, & lacrymis per fusi grandibus ora
 Se collo in iucium abeuntis, & oscula iungunt,
 Non alia maesti magis (ut par credere) causa
 Quam caris longum vale quod dixisset amicis,
 Et sua post vnquam visuros ora negasset.
 Deducunt tamen ad nauem, latumq; per aequor
 Quam pote contentis oculis comitantur euntem,
 Nec desiderio pudor, aut modus vllus acerbo.
 Ipse per Icarios Zephyris dans lintea fluctus
 Nauigat, & sospes Cois allabitur oris.
 Vnde Rhodum veniens, atque Astypaleia regna,
 Que Lycia est Pataram pertendit, Apollinis urbem.
 Atque ibi Sidoniam sortitus forte carinam,
 A tergo Cretam relinquens, Cyprumq; sinistra,
 Appulit antiquas Tyrriorum saluus ad arces.
 Inuentisque illic nonnullis fratribus, et si
 Terrebant ipsum Solymis, post septem ibi Soles
 Exactos, tota sanctum stipante caterua,
 Matronisque, virisque, & progenie simul omni,
 Post vale, post gemitus, post & bona verba, precésque
 Conscensa rate descendit Ptolemaida, & inde,
 Alloquio indulgens lucem non amplius vnam,
 Casaream petijt, Syria caput. Omnia magna

R

Casarea,

et,

Hoc

Cesareæ, sed enim nil tunc illustrius, & quod
 Esset tam mirum quam tu diuine Philippe,
 Tūque domusque tua. E septem tu fratribus vnus
 Qui iuncti Stephano mensis seruire solebant,
 Diuisam misere potuisti adiungere Christo
 Samaritanam, & magicos illic frenare furores.
 Tu pater Æthiopum, tincto lustralibus vndis
 Eunuchō, extremum mysteria sancta per orbem
 Vulgasti princeps. Dem, quod tibi contigit vni,
 Te genitore sate sunt quatuor ordine nate,
 Larga quibus culta pro virginitate fuere
 Premia, vaticino ventura edicere cantu.
 He tecum domitorem Asia Europaque pusilla
 Excepere domo. Sed qua nata inde repente
 Gaudia non tantum turbabant carmine vates,
 Verum etiam signis, sancta namque hospes ab vrbe
 Adueniens, alio celebris quoque tempore, Agabus
 Accepta Pauli zona sibi crura manusque
 Impediens, moto diuinitus hæc ait ore,
 Zone huius dominum Solymis Iudæa ligatum
 Tradet in externi ius arbitriumq; tyranni.
 His omnes maestis monitis circum undique amici
 Diffluere in lacrymas, & dissuadere paratam
 Pro se quisque viam. Magno sed pectore Paulus,
 Quid mihi, quid vosmet vobis inuat esse molestos
 O fratres? Ibo Solymos, nec vincula tantum,
 Sed mortem per flagra feram, per saxa, per ignes,
 Dum Christo placeam. Vita mihi carior ille.
 Dixit, & astantes non oblectarier ausi
 Rem totam domino sic permisisse volenti,
 Instructique inire viam. Deinde vrbe receptis,
 Cesareæ hac tantum causa congressus, Iason
 Cyprius, à multis Christi comes optimus annis,
 Prebuit hospitium. Aduentum gratantur amici.

At memor officij Solymorum antistitis ades
 Paulus adit, (Frater Domini, cognomine Iustus
 Hic erat) & dicta mox acceptaque salute
 Confessu in medio cum se confecta ministro
 Narrasset, dignasque Deo grates simul omnes
 Egissent, ne quo cessarent gaudia luctu
 Tam bene promerito si quid male cederet, ipsi
 Quod nollent, monuere palam discrimina si se
 Incautus turbis immitteret, ire per urbem
 Millia multa virum dederint qui nomina Christo,
 Sed patrios tamen obseruent super omnia ritus.
 Hos omnes illi infestos, quod temnere Mosem
 Haud veritus damnet proputia, damnet & illa
 Quae mos, quae patria firmet longissimus usus.
 Se se equidem reliquis iam nil à gentibus horum
 Exigere, & normam sancti seruare Senatus,
 Sed tamen Isacidis non vltra obsistere, ne quo
 Dissiliat male sarta modo concordia fratrum.
 Consilio suadent patientem commodet aurem.
 Quatuor esse viros qui nomina Nazarae
 Scripturi ex voto, rasi, lotique, sacrato
 Conueniant templo. Quae se quoque iungere curet,
 Ut videant patrias ipsum non spernere leges.
 Paruit his, quanquam vehemens dissenserat olim,
 Atque una ingressus templum, se explesse professus
 Cetera, permansit dum, quod superabat agendum,
 Pinguia honoratas dona offerrentur ad aras.
 Et prope finierat, iam portum cymba tenebat,
 Cum fera tempestas disiectam protinus alto
 Affixi scopulo. nam multi ex Aside terra
 Iudei postquam conspectum saepius antè
 Agnouere virum, stimulis atrocibus acti
 Inuidie, haud aliter quam visam per iuga ceruam
 Latrantes catuli magno clamore sequuntur,
 Iniciuntque manus, & tanquam publicus esset

R. 2

Hostis,

Hostis, ad arma vocant alios, commune periculum
 Communi ut pellant opera poscuntq; iubentque.
 Auxerat offensam Trophimus, de gente profana,
 Permixtus turbae Pauli comes. Hoc quoque viso,
 Nil satis est illi scelerum, nisi sancta profanet,
 Conclamant omnes, vulsúmque à limine sacro
 Proripiunt, clauduntq; fores, ne fretus asylo
 Se morti eripiat iam iam mactandus. At acer
 Audito motu ingenti Romana Tribunus
 Signa mouet, laturus opem. Stat fassa timorem
 Turba minax, cohibetq; manus. Ille aduolat, atque
 Vincla parans, rogitat quem quo de crimine culpent.
 Sed varius clamor fractas cum obtunderet aures,
 Compeditibus vinctum duci, valloque teneri
 Imperat. Incumbunt alij, truduuntque, crepantque,
 Hunc hunc dede neci, subiens cum miles ab ipso
 Castrorum ascensu sublimem in tuta recepit.
 Tum vero astantem cum supplice voce Tribunum
 Oraret fandi veniam, Num (rettulit ille)
 Tu Grace nosti, Pharijs qui natus in oris
 Latronum duxisse manum sicarius ipse
 Diceris? At Paulus, Non sum quem dicitis (inquit)
 Iudea sed stirpe satum me Tarsus in auras
 Produxit Cilicem. Nec vero ignobile nomen.
 His tantum permitte loqui. Permisit. At ille
 Hebraeo sermone utens, quò gratior esset,
 Attentos gradibus sic est affatus ab altis.
 O mihi dilecti fratres, patresque verendi,
 Quos amo, quos veneror, quae tanti causa tumultus?
 Anne ego? Quid feci? quis quo me crimine damnat?
 Forsitan externo veni procul exul ab orbe?
 Isacides adsum. Non non me Barbara tellus
 Extulit ignarum quid lex, quid sacra, quid ipse
 Sit Deus, immensi qui rex & conditor orbis.
 Quae docuit Moses sub Gamaliele magistro,

Ut Tarsi genitus, sic hic nutritus & auctus,
 A puero didici, patrij tam iuris amator
 Quam proani, quam vos, ut nec discrimina vita
 Obstiterint quin opprimerem diuersa sequentes.
 Si mihi nulla fides, norunt hac omnia norunt
 Pontifices, nouit sancti pars magna Senatus,
 Auctores eorum quae gessimus. Haecenus ista
 Praefatus, quò se diuinitus esse uocatum
 Monstraret, nouit aequae minus suspecta maneret,
 Addidit historiam rerum quacunque Damasci
 Acciderant curante Deo. Sed & inde reuersum
 Iam Solymos, intra sancti penetralia templi
 Intentum precibus, tanquam si corporis expers
 Uideret, aethereas sublata mente per auras,
 Se Christum uidisse, atque auduisse monentem
 Festinans abeat Solymis, nec se malefido
 Offerat in testem populo. Cumq; ipse vicissim
 Argueret, quod quo constantior ante fuisset
 Pro patria tanto testis nunc firmior esset,
 Nec cito, nec leniter tantum mutatus ab illo
 Qui fuerat Stephanum saxi cum perderet atrox,
 Responsum quod & ante, ut nil cunctatus abiret
 Longinquas mandante Deo conquirere gentes.
 Haecenus audierant placidi, sed gentibus ullis
 Deferri Isacidis proprium (ut rebantur) honorem
 Haud passi, calum parili clamore fatigant,
 Hunc hunc tolle, nefas celi quem cernere lumen.
 Quòdque ira signum ingentis, missiq; pudoris,
 Puluerea manibus dispersa nube per auras,
 Discingunt etiam vestes, & in aethera iactant.
 Non poterat nulla furor hic existere causa.
 Querere quam cuperet cum per tormenta Tribunus,
 Vincit ad hoc loris astanti Centurioni
 Siccine ait Paulus Romanum cadere flagris
 Indicta licitum causa? Nec plura, iubentem

Consultit. Ille venit, rogat an sit civis, Id ipsum
 Affirmat vinctus. Stupet alter, & Haud mihi parvo
 Ius (ait) hoc constat pretio. At vero mihi nullo,
 Respondit Paulus. Cinem genuere parentes.
 His dictis, turbati omnes maestique recedunt
 Lictores. Timet ipse iniecta ob vincla Tribunus.
 Ne tamen ignoret cur tam furialiter instent
 Iudaei, vinctum solvit, sed cogere mandat
 Concilium proceres, vulgo ut procul inde remoto
 Ipse reum sistens tali se fasce leuaret.
 At reus intentis oculis vix pauca profari
 Cœperat, ostendens quam nil sibi conscius esset,
 Pontificis iussu cum de prope stantibus vnus
 Percutit ora viri. Grauis illa iniuria, forti
 Nec toleranda fuit. Quare commotus & ipse,
 Te feriat Deus ô paries foris oblite, (dixit)
 Introrsum turpis. Iudex tu lege sedebis,
 Et contra legem me cades? Succinit alter,
 Et tu Principibus maledicere pessimus audes?
 Tum Paulus dictum moderans, Scio legibus (inquit)
 Hoc vetitum, sed Pontificem nunc esse latebat.
 Profuit hoc aliquid, sed puncto temporis. Ergo
 Expendens rapidum frustra se tendere contra
 Torrentem insanis dum vult ratione placere,
 Nec se posse aliter cernens euadere quam si
 Discrepet ambiguus varians sententia votis,
 Ut Sadduceos permixtos cum Phariseis
 Norat, & omne forum sedtis constare duabus,
 Tam bene coniunctis quam sunt Aquilonibus Austri,
 Iudicij (exclamat) nostri, fons & caput hoc est,
 A genere & proavis cum sim Phariseus, aperta
 Quod doceam functos debere resurgere terra.
 Hæc cause summa est. Vos istam soluite litem.
 At Sadducei magno hoc clamore negabant,
 Firmabant illi. Non ergo soluere litem,

Sed lites struere, & ciuilia bella mouere
 Vidisses homines ad rixam & iurgia natos.
 Quin aderant etiam vinctum qui absoluere vellent,
 Sed vicit pars peior, & immedicabilis error,
 Quo demptum Mosi qui Christo accedat honorem
 Credidit insanum vulgus, vulgique magistri.
 Nec modus. Adiutus, lacerum ne in frustra secarent,
 Militibus Paulus saluum se in castra recepit.
 His actis, nocturna quies dum recreat artus,
 Afflicto sua ne deessent solatia amico,
 Astitit ipse Deus, monuitque vt pergeret, equo
 Sena ferens animo, Solymis vt sicut iniquis,
 Roma etiam spargat diuina encomia laudis.
 Solamen miserum series tam longa laborum,
 Sed forti praedulce viro. Petit aspera virtus,
 Vt luctam pugil, & validus certamina miles.
 Nec tamen hac dirum constantia terruit hostem.
 Conspirat bona pars hominum, & se deuouet ultro,
 Ni Paulum insontem crudeles ante trucident
 Quam victu reparent vires, placuitq; referre
 Pontifici. Probat ille nefas, vt mane Senatum
 Conuocet, & deinceps spondens meliora, Tribunum
 Oret eum sistat. sibi enim fore cetera cura,
 Scilicet incautum vt leto dent inter eundum.
 Arcanum audierat iuuenis qui sanguine Paulo
 Iunctus erat, cara germane filius. Ergo
 Insidias aperit vincto, vinctusque Tribuno.
 Hic silet, & fidis cum Centurionibus, vt se
 Libere inuidia, rem transigit. Ac mora nulla;
 Impositum rheda Paulum, stipante frequenti
 Presidio peditum atque equitum, de nocte silenti
 Egressi castris, clam se execrantibus illis,
 (Non tamen hos veriti) via qua tutissima ducunt
 Antipatrim, & peditum permissa chorte reuertit,
 Per solo equites nota regione locorum

Cesaream, praeses ubi tunc Romanus agebat.

Qui simulac captum, Claud Ig³ petita Tribuni

Vidit, & inductam didicit se indice causam,

Accusatorem patrio de more requiri

Dixit, & interea fido custode tenendum

Esse reum, Herodis duci ad pratoria mandans,

Gens dura & vehemens ne quid reprehendere posset.

At neque Pontifices rem protraxere, sed ante

Septima quam claro lux effulisset Eo,

Impulsi furis, & amica cadibus ira,

Prompti aderant, multis illos comitantibus. Inter

Quos Tertullus erat, magna mercede coemptus,

Orator. Paulo qui rite in iura vocato,

Composito vultu, O (inquit) clarissime Felix,

Cum per te placidi iocunda pace fruamur,

Et tua nos varijs ereptos antè periculis

Nunc velut in portum prudens tutela locarit,

Servamus memori tot tantaque munera mente,

Ac meritas agimus grates, ut semper agemus,

Et nomen laudisque tuas super astra feremus,

Sperantes similem, similis si causa, fauorem.

Ne multis igitur remorer tua tempora verbis,

Oranti faciles pietas tua commodet aures.

Hunc hominem (monstrat Paulum ut vix nomine dignum)

Non tam deferimus, (quid enim?) deprendimus ipsi

Ceu pestem ferre exitium quocumq; locorum

Venerit. Insanis ita seditionibus vrbes

Concutit haud Syria. tantum, (qua nunc tua cura)

Sed totum sese quâ gens Iudaea per orbem

Diffundit, secta quae Nazarena vocatur

Auctor, & assertor teterrimus. Insuper ausus

Ipsam etiam templum temerare nefarius. Hasce

Captivo ob causas stabat sententia nostris

Legibus ulcisci facinus, sed Claudius illum

Eripuit Lysias, duxitque in castra, Tribunus,

Insti-

Institui mandans coram te Præside causam.
 En præsto est reus. Accedat, crimenque refellat.
 Dixerat. Assensu comites plauduntque fremuntq̄.
 At Paulus veniam nactus tempusque loquendi,
 Demissos tollens oculos, spectansq̄ tribunal,
 Noui (inquit) studiumque tuum curamque gerendi
 Imperij, multis qui sis Præfektus ab annis.
 Integer ergo animi, ne nostra silentia culpes,
 Pro me pauca loquar. Bis sex (Notissima res est)
 Effluxere dies Solymam ex quo Numinis ergo
 Venimus. Interea nec templi septa, nec omni
 Ullus in vrbe locus, quo me hi contendere verbis
 Videre, aut aliquem vulgi compellere coetum.
 Hac mea seditio. At sectam (quocunque vocetur
 Nomine) non aliam noui, nec nosse laboro,
 Quam nostri quondam proavi, patremque Deumque
 Rite meum venerans, legemque, & carmina vatum
 Amplectens, speransq̄ olim (Nec sequius isti,
 Ni fallor) istos simul iniustusque resumpto
 Corpore quemque suo subituros iudicis ora,
 Diuersa antea cta referant ut premia vite.
 Hoc ago, sic doceo, ne mens mea conscia dicat,
 Peccasti stultè, offendens hominesque Deumque.
 Hec vita ratio. Nunc quid culpatis amici?
 Ascendi templum (Quid ni? Hic illius vsus)
 Post annos aliquot, iam forte diutius absens.
 Adueni Solymam facturus vota precésque,
 Subsidiūque aliquot vita impensurus egenis.
 Anne alibi hac fieri poterant? Vbi turba, tumultus,
 Seditio? His porro intentum me, vertice raso,
 Arripiunt, vexant, crudeli voce cientes,
 Hunc hunc dede neci. Dein cum me occidere vellent,
 Seruauit Lysias. Asia nec crimina curo.
 Cur absunt qui me accusant? cur vota morantur
 Istorum patria qui me pestemque luemque

R. 5

Appellant?

Appellanti Veniant, adsum. Te iudice nemo
 Sessitet? Dicant ergo hi quid carpere possint
 Hanc prater vocem, Defuncti à morte resurgent.
 Hac pro se Paulus, Felici nota. Sed ipse
 Expectare iubens Lysiam, rem distulit. Arcta
 Nec nimis apposita est custodia, Centurioni
 Mandatum est seruare virum, non pellere amicos,
 Officij causa vellet si accedere captum.
 Ipse autem Felix, aliquid cognomine, sed re
 Seruus, Pallantis, cui Claudius omnia Cesar
 Indulsi, germanus erat, seruiliter vtens
 Imperij, opibzque, illi quas gratia fratris
 Attulit ingentes, clarus dum Claudius orbem
 Rexit. Sed postquam parebat Roma Neroni,
 Non tulit inuidiam, cui dum fortuna manebat
 Nil satis. Hic igitur reginas appetere ausus
 Regis Emesseni thalamum foedauerat, inde
 Abducta, que se titulis iactabat auorum,
 Drusilla. Que cum Iudei sanguinis esset,
 Agrippæ soror, atq, Agrippæ filia, regum,
 Siue viri fama, seu commendante marito
 Optabat Paulum de Christo audire docentem.
 Paruit ille lubens, ditèmq, vocatus in aulam
 Non aule ritus verba assentantia dixit,
 Que prodesse reo, que molles ire per aures
 Possent, & dulci lenimine flectere mentes,
 Sed postquam explicuit qua sint mysteria Christi,
 Que spes eterni quanta & fiducia regni,
 Addidit hac credi frustra, nisi quæ pote factis
 Demonstrent vere se credere. Conscijs ergo
 Quinam vtriusque foret vitæ modus, admonet illum
 Iustitiæ, virtus qua nulla in Prinsipe maior,
 Hanc castum seruare torum, communibus vsus
 Præceptis. (Sed erat proprium quod sumere possent.)
 Nil super inculcans magis, aut ardentius vrgens

Quam

Quam vim iudicij extremi, discrimine nullo
 Equantem populo reges, plebique Senatum.
 Horrui hac Felix. Misero nec profuit horror.
 Nam leuis abrupto Paulum sermone remisit,
 Optima non apta spargentem semina terra
 Hirsutos inter vepres, lappasque tenaces.
 Quin etiam vincto quod se simulabat amicum,
 Accersens toties, non hoc virtutis amore,
 Non animi factum cura, sed terra cupido
 Ambibat sibi collectum quod egentibus aurum,
 Ausa etiam Paulum simili subiungere culpa
 Ipse aliena suos si interceptisset ad usus,
 Eternam fluxo spernens præ corpore mentem.
 Sed breue Felicis regnum. Jam tertius annus
 Cœperat infandi post tristia sceptræ Neronis,
 Porcius in Syriam veniens cum Festus habendus
 Suscipit. Et paruo primum pro tempore mansit
 Casarea, hinc adyt Solymam, latissimus vrbi
 Offense. neque enim populus longissima laudat
 Imperia, & nouitas semper delectat inanes,
 Sperantes melius, cum deteriora sequantur.
 Infonti necdum Felix sua vincula Paulo
 Soluerat, ut tanto Iudæis carior esset.
 Sed frustra. fuso nam non sine sanguine tanta
 Sedari potuit rabies, inimica quieti.
 Et quoniam magnos quisquis sortitur honores
 Aduentu primo solet indulgentior esse,
 Vi vulgo placeat, strepitumq; & sibila vitet,
 Tam bona ne nullo transirent tempora fructu,
 Pontifices simul ac proceres, totusque Senatus
 Festum adeunt, blandique rogant det ut omnibus unum
 Ducendum Solymos vinctum, hic peccasse, nec æquum
 Sisti alibi, aut alio patriæ quam more teneri.
 Hæc illi verbis. Aliud sed mente agitabant,
 Scilicet ut ductum sine more occidere possent

Cæsà

Casaream. at Festus nos hunc non misimus inquit,
 Repperimus missum. Res Cesaris ante tribunal
 Jam coepta est, illic leges decidere mandant.
 Ibibimus, & nostra quod opis prestabimus. At vos,
 Ut res vestra feret, mecum dimittite causam
 Qui peragant, damnentque reum. Sic ille, nec ultra
 Distulit, octava in Syriam nam luce reuersus,
 Postridie ascendens sellam de more curulem
 Iura dedit. Stabat reus hinc, suus ipse patronus,
 Illinc Isacida magno ad subsellia fastu,
 Multis multa modis questi. Sed inania verba,
 Et sine pondere erant. Leges, templumue, Deumue,
 Aut rem Romanam sese offendisse negabat
 Paulus. Et hoc ipsum cum res & facta probarent,
 Non erat inuitum Praeses cur cogeret. Ergo,
 Visne (inquit) Solymis coram me iudice sisti?
 Ast ille, Hic actum est, hic Cesaris esse tribunal
 Nouimus. Huic asto. Si me Iudaea nocentem,
 Arguerit, vel morte luam. Si te quoque teste
 Nil nocui, nil commerui, cur transferar insons?
 Aut quis Iudaeis me mancipet? Hac mea si quem
 Non vincit ratio, Romam ad te maxime Caesar
 Appello. His Festus cum nil opponere posset,
 Ut decuit, cum concilio non multa locutus,
 Romam (ait) appellas? Romam visure tribunal
 Cesaris accedes, atque hoc me fasce leuabis.
 Iamque iter instabat, cum rex Agrippa superbus,
 Atque eadem regis soror & coniux Berenice,
 Casaream venit, Festoque est usus amico.
 Sermones varij, quos inter Paulus, & omnis
 Historia series. Quam cum narrasset, id unum
 Me premit, (aiebat Festus) quod mittere Romam
 Hunc cogor, cuius cause qui sit status ipse
 Ignoro. Appellant Asia pestemque luemque
 Iudei, indignum caeli qui luce fruatur.

Ast ego nec crimen video, & si crimen in illo,
 Sola superstitio est. Affirmat viuere Iesum,
 Reclamant alij. Tu rex optime multo
 Me melius nosti. Mox ille, Accepimus (inquit)
 Horum aliquid fama, sed coram audire iuuabit.
 Nec mora, postridie ingenti sublime tribunal
 Instruitur pompa. Non inferiore paratu
 Accedunt reges, proceresque & in vrbe Tribunt.
 Ducitur & uinctus, conspectior omnibus vnus
 Quotquot erant, splendens diuini lumine vultus.
 At Præses solio simulac confedit eburno,
 Ad regem vertens oculos, atque indice uinctum
 Signans, En (inquit) de quo tam seua loquuntur,
 Nec tamen admisit quidquam quod morte luendum.
 Caesaris implorauit opem. Mittendus ad Urbem,
 Nec domino quid rescribam mihi constat, amici.
 Vos qui in concilio, & tu rex Agrippa benigne
 Consulite, & propius (precor) ô disquirite factum,
 Ne cui me affinem culpa mala fama loquatur.
 His dictis, placido stantem rex lumine Paulum
 Aspiciens, Fas est pro te tibi dicere quidquid
 Tute uoles, ait. Et non longa silentia, dextram
 Leniter extendens cum uoce hæc protulit ille.
 Multa quidem (fateor) sunt ô rex crimina nostri
 Quæ consanguinei grauius sine fine modoque
 Obiciunt licet insonti, natum inde dolorem
 Sed leuat, ut tristi pro conditione reorum
 Censeri possim felix dicique beatus,
 Te coram quod contigerit defendere causam.
 Tu gentis nostræ mores, tu iura sacrorum,
 Tu nodos etiam legumque anigmata nosti.
 Confidens igitur, te tantum Agrippa precabor
 Ut tua mi pietas patientem præbeat aurem.
 Non ita me gessi, aut talem genuere parentes,
 Ut qui sim, fuerimue, aut qua de stirpe tribuque

7gno-

Ignorant homines. Testes ducantur ab annis
 Non ita qui multis Solyma vixere, rogati
 (Si pudor est) dicent omnes me vera locutum.
 Sum genere Isacides, nec tantum nomine, sed re
 Talis, & à proavis sectamq; scholarumque secutus
 Quae Pharisaeorum est, & praestantissima, credens
 Ob spem qua patribus facta est diuinitus olim,
 Extinctis animas reddi debere perennes
 Corporibus cum summa dies euerterit orbem.
 Hac me spes recreat firmatque, in vincula quamuis
 Induerit stantem sub iudice. Sed neque solus
 Hanc foveo. Quanta est bissenis didita quondam,
 Stirpibus hac omnis longe gratissima celo
 Natio, non alio assiduos fert sine labores
 Quam spe cernendi rediitua premia vite.
 Et tamen hoc solo me accusant nomine. Sed quid?
 Anne etiam damnant? fieri vel posse negabit
 Vestrum aliquis sanctos rursum ut Deus excitet ipse
 Ipse Deus, qui de nihilo calum omne creauit?
 Quod vero obiectant etiam mihi nomen Iesu,
 Quem colo, quem veneror, nulla hic iniuria gentis,
 Nominis aut nostri. Nihil his detractat Iesus,
 Sed firmat completque, & non sine Numine factum
 Ut causam prius inuisam nunc prosequar atque
 Defendam. Ingenti quondam succensus amore
 Tam legum patriae, quam religionis auitae,
 Dum visus fuit his Christus contrarius ire
 Odi & eum, totumque gregem, quem cen lupus acer
 Pontificum iussu, toto censente Senatu
 Dissoci, rapui, sanctos è carcere duro
 Supplicio adduxi, quosdam desistere coeptis,
 Impiaque in calum profundere verba coëgi.
 Nec tantum Solymis, alias quoque saepe per vrbes,
 Per vicos, per conuentus, quocumque ferebar,
 Grassando nocui. Tandem sed forte Damascum

Cum socijs medio dum Sol nitet altus Olympo]
 Accedens, vidi me circum effulgere lumen
 Splendore eximio, Solem quod vinceret. Inde
 Stratus humo, comitesque simul, descendere calo
 Audiuī Hebraeo vocem sermone tonantem,
 Saule quid insequeris me Saule, & calce recundis
 Vrgentem stimulum? Durum hoc tibi. Cūmq̄ue rogarem,
 Quisnam ergo es Domine? hoc responso dignor, Iesus
 Sum Nazarenus, cum quo committeris impar.
 Mox etiam ut surgam iubet, & qua visa recordans,
 Diuini testis verbi, fidisq̄ue minister
 Per gentes populosque feram noua iussa, fugatis
 Restituamque diem tenebris, ac lumina cecis,
 Atque olim Stygio addictos seruire tyranno
 Eripiam, reddamque Deo, qui crimina soluens
 Credentum aeternis illis impertit honores.
 Hac ego tunc, & plura alio quoque tempore vidi,
 Que me confirmant. nam sunt diuinitus acta.
 Atque adeo cedens monitis, Agrippa, Damasci
 Primum, dein Solymis, vicinisque urbibus, inde
 Per gentes alias mysteria sancta profanis
 Ostendi, docuique Deum cognoscere, & ante
 Pertasos scelerum meliori incumbere vita.
 Hac in me culpant aly, temploque repertum
 Prendere non veriti, voluere occidere. Sed me
 Huc vsque incolumen seruat Deus, illius ut sim
 Assertor doctrina. Utinam & persuasor abirem,
 Nil certe affirmo sacro quin carmine Moses,
 Et vates testentur idem narrētque futurum
 De Christo. Qui multa pati, mortēque subire
 Debit, inq̄ nouam princeps exurgere vitam,
 Et totum populis lucem praeferre per orbem.
 Talia dicentem, & certa ratione probantem
 Nil sese aduorsum leges ac iura docere
 Occupat exclamans rudis ad mysteria Fesius,

Sed

Sed tamen admirans eadem, Nimum sapiendo
 O Paule insanis, nocuit nimis esse peritum.
 Cui contra Paulus, Non hac infania, Feste,
 Aut furor est, sed vera loquor, sed sobria verba.
 Ipse horum rex testis erit, cum quo mihi sermo.
 Nil etenim ignorat, nil clam, nil noctibus actum,
 Luce sed in media. Credisne, Agrippa, prophetis?
 Credis, nec dubito. Neque rex hoc voce negabat,
 (Qui pote?) at inciso Pauli enthymemate, quo se
 Constringi sensit, nec posse exolvere nodum,
 Parte aliqua suades (inquit) dem nomina Christo.
 Opto equidem, exceptit Paulus, quocumque modo sit,
 Sed totum malle te rex, & quotquot adestis
 Esse mei similes, hac tantum compede dempta.
 Hac ille. Atque utinam licuisset plura profari.
 Sed tenera nimium sunt regibus atque tetrarchis,
 Et solis patulas dant se palpantibus aures.
 Consurgunt igitur pariter, secretaque poscunt.
 Atque ibi concilio placuit sententia regis,
 Nil vinculis, aut morte reum patrasse piandum,
 Et solui potuisse, nisi appellasset ad Urbem.
 Ilicet Ausonias procul ablegandus ad oras
 Traditur Augusta legionis Centurioni,
 Nomen honoratum cui Julius. Ille receptum
 Cum vinculis aliis naui committit in altum
 Adrumetine, quam miserat Africa tellus,
 Sed rediens Asia ditis vicina petebat
 Oppida, nec ventis, nec fluctibus vsa secundis.
 Prima quies Sidone fuit. Permittitur ire
 Paulus, Aristarchum comitemque adducere secum,
 (Thessalonicea cinem quem diximus urbis)
 Inuisens letos, ut se recrearet, amicos.
 Inde Cypri non sponte sua, impellentibus auris,
 Adnabant scopulis, veriti se credere ponto,
 Ac tandem Cilicum prater, Pamphylaque vecti

Litora Apollinea tenherunt moenia Myra.
 Inuentaq; illic Pharia de gente carina
 Hesperias peteret multo quae firmior urbes,
 Transpositi, non longa licet sint aquora, longo
 Temporis in spatio post tadia longa venustam
 Peruenere Gnidum, vastumq; intrare profundum
 Non ausi antiqua lambunt latera abdita Creta,
 Summonium primo sauis quâ tunditur Euris,
 Nec procul hinc Portum veteri cognomine pulchrum
 Cui vicina iacet non praterenda Lasaea.
 Hic animaduertens Paulus discrimine quanto
 Quam paruum constaret iter, vectoribus auctor
 Exitit ut, quoniam late maria omnia circum
 Contristabat hiems, nec tantum mercibus inde,
 Sed naui, atque ipsis instabant ultima nautis,
 A quo essent animo, desessaq; corpora dulci
 Nutrissent reparata cibo dum mollior aether
 Vela daret ventis, pontumq; recluderet annus.
 At non & nautis eadem sententia sedit.
 Quis magis attentas praebebat Iulius aures,
 Phoenicem sperans se posse appellere portum,
 Atque urbem pariter, victus ubi copia maior,
 Et statio hibernos contra fidissima fluctus.
 (Nam pelagus tenuere Noti) Hinc fiducia maior.
 Verum ubi soluentes Asso ulteriora legebant
 Litora, nimbo sis sese obiectantia Coris,
 Horribili incubuit sonitu Boream inter & Eurum
 Quem nauta Typhona vocant, raptosq; procellis
 Distulit in Clauden, (Cretai hac insula ponti est)
 Vix spatium indulgens scapha quo seruata maneret.
 Qua tandem sublata, iniectis funibus arctam
 Astringere ratem, ne Syrii illisa periret.
 Nam prope Syriis erat, Syriim vnde aurâq; ferebant.
 Tam misere tota iactati nocte, coorto
 Mane suas auido res obiecere profundo.

S

Nec

Nec satis, armamenta etiam sparsere per undas
 Nautica, non aliter miles quam turbidus arma,
 Cum furit, atque in quem moueat non inuenit hostem.
 Iam plures sine Sole dies, sine sidere noctes
 Transierant, miserosq; fames tabesq; premebat,
 Cum Paulus rursus, Nunc cernitis (inquit) amici
 Quam male Dicta is nuper discessimus aruis.
 Cessasset iactura omnis, marorq; laborq;.
 Sed tamen exhortor non desperare, peribit
 Nemo, nec ambigua feret vlla incommoda vite.
 Sola raris plectenda. Deus sic ipse silenti
 Me nocte aduonuit cuius vulganda per orbem
 Iussa fero, etherium vidi, audiuique per umbras
 Dicentem inuenem, Romam ibis Paule, (timorem
 Excute) Caesarem cernes illaese tribunal.
 Quinetiam tecum vecti tua munera sunt.
 Atque his indubitare nefas. Deponite curas:
 Non Syrtes Libyca, alterius iacet insula ponti,
 Expositos qua suscipiet, fessosq; leuabit.
 Bis septem elapsa deserto a litore luces,
 Ionio magno qua proximus Hadria fernet,
 Cum noctis medio terram sibi cernere visi
 Solliciti nautae, misso tumida aequora subter
 Funiculo ancipites explorauere profundum.
 Cumq; iterum id facerent, spatia & breuiora referrent
 Quam prius, in scopulos veriti ne impelleret aestus,
 Quadruplici morfu fundasset ubi ancora puppim,
 Auroram optabant taciti. Sed enim fuga fessus
 (Infidum ut genus est) placuit magis. Ancora quassam
 Fundabat puppim, prora quoque debita cura.
 Cui totos sese intentos finxere, scaphamque
 Demisere mari, qua soli euadere possent.
 Sed necdum egressis vigilans ad singula frandem
 Senserat hanc Paulus, retulitq; ad Centurionem
 Quantum presidij in sociis naualibus esset,

Quis sine vectores seruari posse negabat.
 Ille secat funem, pelago scapha fluctuat alto.
 Iamq; dies primo lucefcere cæperat ortu,
 Cum tam longa pius miserans ieiunia Paulus
 Vi victu reparent vires hortatur, & a quo
 Sint orans animo certos iubet ire salutis.
 Firmat & exemplo, grates laudesq; datori
 Ritè canens posuis epulis & vescitur ipse,
 Inuitatq; alios. Placuit pietasq; fiasq;
 Vescuntur pariter. Redit in præcordia sanguis.
 Vidisses numero (octonos ter deme) trecentos
 Iam saturas instare operi. Frumenta, penumque,
 Et quidquid reliquum iactant, perduntq; volentes.
 Sed quam crediderant terram, iam Sole reiecta,
 Non tam terra fuit, sedesq; habitata colonis,
 Quam sinus atque ignota palus, pro litore curua
 Obiectans latera. Huc illi conuertere cursum
 Inuenti satagunt omnes, retinacula soluunt,
 Velaq; dant, non tota tamen, quâ ventus agebat.
 Ipse gubernaculo rector subit, arctaque laxat
 Vincula, liberior partes ut flectat in omnes,
 Sed frustra. Bimari scopulis impacta subistimo
 Hæsit, & à media diuisa est prora carina.
 Naufragium graue, sed grauius quod perdere miles
 Captivos voluit ferro, ne euadere quisquam
 Posset, & inuidiam castos crimeng; subiret.
 Sed Paulum cupiens saluum Dux restitit acer,
 Qua pote quemque suam mandans curare salutem,
 Hos nando, hos tabulis, lacera aut per fragmina nauis.
 Parent, atque vna lati potiuntur arena,
 Incolumes magni precibusq; & munere Pauli.
 Optata at postquam fuerant tellure recepti,
 Scitari placuit Geniumq; situmq; locorum.
 Insula erat Melite, Siculo porrecta profundo
 Quâ tumidi aduersos fluctus tolluntur in Afros,

Hoc tunc naufragio felix. Manet inclita facti
 Gloria, cum Paulo occurrens gens Barbara, tantum
 Admirata virum, didicit miserescere, & eius,
 Et comitum sale tabentes dum recreat artus,
 Frigoraq; & pluuias struētis fugat ignibus auras.
 Arida quò Paulo sarmenta ferente, calorem
 Sensit in his latitans, dextramq; momordit inhaerens
 Vipera. Quo facto, rudis inconsultaq; turba
 Turgida lapsurum credens in pectora virus,
 Inuisum dixit Superis, homicida quod esset,
 Quem saluum ex undis letali bestia morsu
 Perderet, impune ut nequeunt peccare nocentes.
 Sed flammis illam cum mergeret integer ipse,
 Nil satis in laudes. Heroa Deumq; vocabant,
 Quem vis funesti non tangeret atra veneni.
 Vsq; eadeo semper varium & mutabile vulgus
 Ducitur ancipiti quò fert Fortuna tumultu.
 Nec Paulum tamen ista mouent, popularia temunt,
 Spes cui firma Deus, nec eo sine cetera cura.
 Forte loci princeps ibi praedia diues habebat
 Publius, & triduo miseros potinq; ciboque
 Fouerat. Hic factum diuinitus ut pater eius
 Febris, & diris vitæ discrimen adiret
 Torminibus. Casum lugebat filius hospes.
 Sed pretium hospitij soluens, precibusque manūque
 Imposita fugiens moribundo reddidit eunum
 Paulus, & aeterno sibi vtrumque adiunxit amore,
 Ac sacros docuit ritus, vitamq; beatam.
 Fama rei tectis reliquos exciuerat agros,
 Quos eadem, quamuis varios, medicina leuauit.
 Vnde honor auctori, sociisq; viatica latis.
 Iamque illos aliò calūmq; aurāq; vocabant,
 Cum Phariis opportune qua venerat oris
 Nautis, cui titulus gemino cum Castore Pollux,
 Vere nouo Italiam properans, suscepit & ipsos.

Proinde Syracusas ventis venire secundis.
 Tresq; ibi cunctati luces spumantia præter
 Litora, quâ Siculum Hesperio latus abscidit vnda,
 Reginum ad portum. Parua hic mora, flantibus Austris.
 Namq; Dicarchæas lux altera duxit ad arces.
 Inuentisq; aliquot dederant qui nomina Christo
 Fratribus, ex illo iam tunc ibi tempore noto
 Quo princeps Petrus cæli fulgentia signa
 Intulit in Latium, late loca Numine complens,
 His septem indulsit Paulus per mutua Soles
 Gaudia. Dein Romam petuit. Præcesserat ut iam
 Fama viri, occurrunt plures, pars vsque Forum Appè
 Pars ad Aricinum collem, Tresq; inde tabernas.
 Quos ille aspiciens grates agit, et noua regna
 Agnoscing, fidensq; animi, peruenit ad Vibens.
 Hic vinctos alios castra ad prætoria duxit
 Centurio, ast vno tantum custode retentus
 Paulus, ad arbitrium lectis sociisq; domoq;
 Captiuus tamen, iniecta per crura catena.
 Opprobrio quam ne vertant, credantq; nocentem
 Primores vocat Isacidum, dein talia fatur.
 Quod Romam missus Solyimis hæc vincula gesto,
 Non sceleri, o fratres, culpæ asscribitur ulli.
 Seruantem leges patriæ, moresq; parentum,
 Ut fontem tamen haud veriti sunt prendere nostri
 Me consanguinei, et Romanis tradere presum.
 Qui licet immunem cuperent dimittere, nullum
 Ob facinus vel supplicio, vel carcere dignum,
 Obstiterunt illi, ac tandem effecere molesti
 Cæsaris ut peterem me sistier ante tribunal.
 Sic factum. Nec defugio, defendere causam,
 Non inferre pedem, non accusare paratus.
 Crimen abest, res hoc in cardine vertitur omnis,
 De Duce venturo spem factam patribus olim
 Quod firmans, venisse aio, atque oracula vatam

Compleſſe. Hac gentis certa eſt fiducia noſtra,
 Quam propter iuuat hanc vinctum me ferre catenam,
 Sperantem aeterna poſt hac noua gaudia vita.
 Dixerat, & contra ſic reſpondere vocati.
 Nil ad nos ſcriptum Solymis, neque nunciuſ ulluſ
 Adfuit aduorſum qui te tractata referret.
 Quod ſuper eſt, vltro cupimus ſpectare loquentem,
 Quas ſpes, quem doceas Chriſtum, quo cepta magiſtro
 Secta patet quantis ſit vbique exercita rixis.
 Dicta placent, nec res trahitur, datur hora locuſq;
 Conueniunt. Sedet ille, & primo lucis ab ortu
 Lucis ad occaſum nunc ſacra volumina Moſis,
 Nunc veterum recitans diuina oracula vatum,
 Deducit calo regem qui ſacula fundet
 Aurea, qui monitis animos caeleſtibus aptet,
 Condat & aeternum ſine vi, ſine milite regnum,
 Hunc eſſe oſtendens, quem teſtabatur, Ieſum.
 Sed non tam dociles quam par erat inuenit aurea.
 Credebant pauci, plures aſſerta negabant,
 Diuiſi ſtudiis ſua quemq; ut vota trahabant.
 Ipſe eadem expertuſ toties perq; Aſia regna,
 Et Graecum populoſ quaſcunq; acceſſerat vrbeſ,
 Tunc tamen indoluit grauiuſ, quanto acriuſ illum
 Punctuſ amor patriae, & Roma ſimul ardeor habenda.
 Cui laudi obſtabat, gens inuida, ſaua, maligna,
 Gens oblita ſua, atque aliena inimica quieti.
 Eſaia verbis igitur fera pectora culpans,
 Celeſtem ad vocem ſurdis, ad lumina cecis
 Numiniſ offenſi inſtantem denunciat iram,
 Externiſ vero ſpem gentibuſ atque ſalutem.
 Hiſ actiſ, abeunt alij, manet ipſe locato
 Tutuſ in hoſpitio, dum ſe hiſ verteret annuſ,
 Nemine turbante, aut ſanctum impediante laborem,
 Aeterni praeſco regni, vitaq; beata.
 Romani clauum Imperij fax orbis habebat

Tunc Nero, sed necdum turpissimus, ante neccatas
 Cum matre uxores, cum praeceptore parentem
 Virtutum Thraseam. Nondum sua fata gemebat,
 Mæsta sub auriga, & citharædo Principe Roma,
 Sed mitem simulabat atrox, placidumq; cruentus,
 Impius, immanis iustum sanctumq; bonumq;
 Profuit hoc Paulo, neque enim custodia capta
 Dura nimis, tandemq; etiam permissus abire
 Quò vellet, rabido ceu præda elapsa leoni.
 Verùm ubi per plures abiens permanserit annos
 Incertum est. Poterat tanto non una beari
 Aduentante viro prouincia, siue cadentem
 Ad Solem (ut proavi voluere) Hispania diues,
 Seu latus Illyriæ, repetitaq; Græcia, & inde
 Quidquid ad Auroram lustrauerat ante rubentem.
 Ecquid enim, tantus quod non penetrauerit ardor?
 Sed postquam ventum ad summum, nil turpe Neroni,
 Non ipsam flammis vastare hostilibus Urbem,
 Quas meruitq; nocens in fontibus addere pœnas;
 (Vnde in Christiadas tantus furor) ab modo natum
 Perdere ne posset feritas tam Barbara nomen,
 (Præcipue magicis cum pectora versa susurris
 Tunc iterum quateret Simon, supremaq; fata
 Instarent Solymis, illam cingentibus armis
 Romulidum, & penitus delere parantibus urbem)
 Eximia virtute Duces, hic Solis ab ortu,
 Alter ab occasu, diuinitus agmine iuncto
 Auxilio venere suis. Non ira Neronis,
 Non contrà valere doli impostoris & artes.
 Quem cum Dedaleo malus in sublime volatus
 Raptaret Genius, populusq; immane fremendo
 Crederet esse Deum, Petri prece ab aëre traditus
 Decidit, & saxo perfregit crura cruento.
 Non tulit hoc Caesar, Magicen quo vanior esset,
 Hoc studio maiore colens, umbrasq; laceffens,

At verum fugiens. Sed nec te Paule ferebat
 Infestum viuis, rigida virtutis alumnum,
 Quam non sis veritus laudare, & ferre per ora
 Principis insani. Qui nil moderabile cernens,
 Coniunctos animis vt mors quoque iungeret ipsa
 Tadia post longasq; moras plagasq; nefandas
 Hunc gladio feriens, illum seua in cruce figens,
 Vno eodemq; die vita spoliauit vtrumque,
 Felices, miser ipse miser, quem iusta manebant
 Viuentem ac fundum pro tot, tam immanibus ausis
 Supplicia, atque omni testatum dedecus euo.
 At vos atherei proceres, faustissima cali
 Sidera in hoc pelagi non eluctabilis estu,
 (Per quos Roma potens celso caput aequat Olympo,
 Iuraq; dat populis, & religionis auita
 Vincula perpetuo necit coeuntia nodo,
 Aduersus Stygy flammantia tela tyranni
 Tuta magis circum quam si illam adamantina cingant
 Moenia) quò pietas, quò vis impellit amoris,
 Commissum vestra Christo sub Principe cura
 Romanum seruate gregem, seruate magistras,
 Hunc primum, inde aliis qui proficientur in annis,
 Dum simul vno omnes circumuallemur ouili.